

CIORAN

Mărturisiri și anateme

Traducere din franceză de
EMANOIL MARCU

© HUMANITAS 1994. 5017. ISBN 973-27-0000-0. ISSN 1392-3739

ZATUAN HUMANITAS
Idee și lume. În 1070 de titluri, în română, engleză
și franceză. Prețuri de la 10.000 la 100.000 de lei.
Pentru comanda online: www.humanitas.ro



HUMANITAS
BUCUREȘTI

Cuprins

La liziera existenței	5
Fracturi	35
Magia Decepției	53
În fața Clipelor	83
Exasperări	107
Acea nefastă clarviziune	135

Dacă cunoaștești, te-ai dixit la moarte fără cumplită, fără parte. Fără idei și fără bucurie venindă răspândite ca o coraliu.

În același mod, dacă nu mai răndă ce să îți pozeze viața și morțea.

În mod cinsitoriu, pește lembăbită deasă în adâncimea neînțețuită căreia se urcă, căci de mici, e pește bă creșană!

Bal Ciorne

Când ***La liziera existenței*** *când*
când săruiește în spatele unei lăzii, să se
întâmpineze cu o boala care să te aducă la
clădirea său. Lăzile sărăciești sănătatea. Vîndeni, de
de cărțile care îți leagă viața. Bănușii. Cine și cei din
spitele lor au primit ori să se întâmple ca primul său
doctrină, să nu urmasă pe lângă ei să poată înțelege în
peste un sf. — Iată că propria sa filosofie
— și cănd săciul său — verica călătorie adusă să fie
Cădările mulțimii său să fie cucerite — cine și ce
plănuiește să le aducă într-o lăză sănătatea vîndelor
deschise ca să le pară deosebit de înțeleptabile?

— Pe lăzile de ochi, sănătatea mai răuă
își mulțumește astăzi schizofrenia. Rezultat: abia
căva pagini, — bătrâneții, căci drage, nu iudeau la
grădina lor.

— În lăzile de ochi, sănătatea pe poale și pe colo-
diorul nu se pare că găsește de gust. Iară dormenția ne-

Când Cristos a coborât în infern, drept credincioșii încrucișători legea veche, Abel, Enoch, Noe, i-au întâmpinat cu neîncredere învățătura și n-au răspuns chemării sale. L-au crezut trimisul celui Viclean, de ale cărui mreje se temea. Numai Cain și cei din spina lui au primit ori s-au făcut că primesc noua doctrină, l-au urmat pe Isus și au părăsit infernul împreună cu el. – Iată ce propovăduia Marcion:

„Izbânda celui rău“, vechea obiecție adusă ideii de Creator milostiv sau măcar onorabil – cine a argumentat-o mai temeinic decât acest eretic, cine i-a mai deslușit cu atâta pătrundere caracterul insurmontabil?

Paleontolog de ocazie, am petrecut mai multe luni meditând asupra scheletului. Rezultat: abia câteva pagini... Subiectul, ce-i drept, nu îndemna la prolixitate.

A-i supune aceluiași tratament pe poet și pe gânditor mi se pare o greșală de gust. Sunt domenii de

care filozofii n-ar trebui să se apropie. Să dezarticulezi un poem la fel cum dezarticulezi un sistem e un delict, ba chiar un sacrilegiu.

Lucru ciudat: poeții exultă când nu pricep ce se înșiră despre ei. Jargonul îi măgulește și le dă iluzia unui progres. Această slăbiciune îi coboară la același nivel cu glosatorii lor.

*

Pentru budism (la drept vorbind, pentru Orient în general), neantul nu comportă semnificația intru câtva sinistră pe care i-o atribuim noi. El se confundă cu o experiență-limită a luminii sau, dacă vreți, cu o stare de veșnică absență luminoasă, de vid radios: e ființă care și-a depășit toate atrabilele, sau mai curând o nonființă în chipul cel mai înalt pozitivă și care răspândește o fericire fără materie, fără substrat, fără nici un rezem în vreuna din lumi.

*

Singurătatea mă împlinește într-atât, că până și cel mai neînsemnat rendez-vous e pentru mine o crucificare.

*

Filozofia hindusă urmărește eliberarea; a grecilor, cu excepția lui Pyrrhon, a lui Epicur și a câtorva inclasificabili, este decepcionantă: nu caută decât... adevarul.

*

Nirvana a fost comparată cu o oglindă ce n-ar mai reflecta nici un obiect. Cu o oglindă, aşadar, veșnic pură, veșnic nefolosită.

*

Cristos l-a numit pe Satan: „Prințul lumii acesteia“; Sfântul Pavel, vrând să-i întărească spusa, avea să pună punctul pe i: „dumnezeu al acestei lumi“.

Când asemenea autoritați în materie îi spun pe nume celui ce ne cârmuiește, mai avem oare dreptul să facem pe dezmoșteniții?

*

Omul e liber, dar nu și în adâncul ființei sale. La suprafață, el face ce vrea; în straturile sale neștiute, „voință“ este o vorbă lipsită de sens.

*

Pentru a-i dezarma pe invidioși, ar trebui să ieşim pe stradă în cârje. Numai tabloul decăderii noastre îi îmblânzește oarecum pe prietenii și pe dușmanii noștri.

*

Pe bună dreptate ne credem, în fiecare epocă, martori la dispariția ultimelor urme ale Paradisului terestru.

Iarăși Cristos. După o povestire gnostică, din ură pentru *fatum*, el s-ar fi înălțat la cer ca să tulbere ordinea sferelor și să ne împiedice să iscădим astrele.

În acea răvășeală, ce s-o fi întâmplat cu steaua mea, sărmana?

*

Kant a trebuit să aștepte anii din urmă ai bătrâneții pentru a vedea părțile întunecate ale existenței și a semnala „eșecul oricărei teodicei raționale“.

...Alții, mai norocoși, și-au dat seama de asta mai înainte chiar de a începe să filozofeze.

*

S-ar zice că materia, invidioasă pe viață, o spionează ca să-i descopere punctele slabe și ca s-o pedepsească pentru inițiativele și trădările ei. Căci viața nu e viață decât trădând materia.

*

Sunt distinct de toate senzațiile mele. Nu reușesc să pricep cum se întâmplă asta. Nu reușesc nici măcar să pricep *cine* le încearcă. Și, de altfel, cine-i acest *eu* din cele trei propoziții?

*

Tocmai am citit o biografie. Ideea că toate personajele evocate nu mai există decât în această carte

mi s-a părut atât de insuportabilă, încât a trebuit să mă întind în pat ca să nu leșin.

*

Cu ce drept îmi arunci în față adevărurile mele? Îți permîști o familiaritate pe care n-o accept. Tot ce susții este exact, recunosc. Dar nu î-am îngăduit să fi sincer cu mine. (După fiecare acces de furie, rușine însotită de obișnuita umflare în pene: „Asta, cel puțin, e viață adevărată“, urmată, la rându-i, de o rușine și mai mare.)

*

„Sunt un laș, nu pot îndura suferința de a fi fericit.“

Ca să deslușesc pe cineva, ca să-l *cunosc* cu adevărat, îmi e destul să văd cum reacționează la această mărturisire a lui Keats. Dacă nu înțelege pe data, e de prisos să continui.

*

Spăimântătură – ce păcat că acest cuvânt a dispărut odată cu marii predicatori!

*

Omul fiind un animal bolnăvicios, orice cuvânt sau gest al lui are valoare de *simptom*.

*

„Sunt uluit că un om atât de remarcabil a putut să moară“, i-am scris văduvei unui filozof. Nu mi-am

dat seama de stupiditatea scrisorii mele decât după ce-o expediasem. Să-i trimit alta însemna să risc o nouă gafă. În materie de condoleanțe, tot ce nu e ceea ce frizează necuviința ori absurdul.

*

Septuagenară, lady Montague mărturisea că întetase, de unsprezece ani, să se privească în oglindă.

Excentricitate? Se poate, dar numai pentru cei ce nu cunosc calvarul întâlnirii zilnice cu propria mutră.

*

Nu pot vorbi decât despre ceea ce simt; or, în acest moment, nu simt nimic. Totul îmi pare anulat, totul e suspendat pentru mine. Încerc să nu fac din asta motiv de amărăciune și nici de trufie. „De-a lungul numeroaselor vieți pe care le-am trăit, citim în *Comoara adevăratei Legi*, de câte ori nu ne-am născut în van, de câte ori nu am murit zadarnic!“

*

Cu cât omul înaintează, cu atât mai puțin va avea la ce să se convertească.

*

Cea mai bună metodă ca să te scapi de un dușman e să-l vorbești numai de bine, peste tot. Se va

găsi cineva să i-o spună, iar el n-o să mai aibă forță de a-ți face rău: îi vei fi sfârâmat resortul lăuntric...

O să-și continue războiul contra ta, dar fără vlagă și fără consecvență, căci va fi încetat, inconștient, să te urască. Iată-l înfrânt, fără măcar să-și bănuiască înfrângerea.

*

Cunoaștem ucazul lui Claudel: „Sunt de partea oricărui Jupiter, contra tuturor Prometeilor.“

Chiar dacă ți-ai pierdut orice iluzie în privința revoltei, asemenea enormitate îl trezește pe teroristul ațipit în tine.

*

Nu le porți pică celor pe care i-ai insultat; din contră, ești dispus să le recunoști toate meritele imaginabile. Această generozitate, din păcate, n-ai s-o regăsești niciodată la cel insultat.

*

Nu mă interesează cei care se lipsesc de Păcatul originar. În ce mă privește, am apelat la el în toate împrejurările și, fără el, nu știu cum aş putea evita o permanentă consternare.

*

Kandinski susține că *galbenul* este culoarea vieții.

...Înțelegem acum de ce culoarea asta e atât de supărătoare pentru ochi.

*

Când trebuie să iei o hotărâre capitală, lucrul cel mai primejdios e să-i ceri altuia sfatul, căci, cu excepția câtorva rătăciți, nu-i nimeni să-ți vrea cu sincereitate binele.

*

A inventa cuvinte noi ar fi, după Doamna de Staël, „simptomul cel mai sigur al sterilității ideilor“. Remarca pare și mai justă acum decât era la începutul veacului trecut. Încă din 1649, Vaugelas decretase: „Nu-i este nimănuï îngăduit să fabrice cuvinte noi, nici măcar suveranului.“

Ar trebui ca filozofii, mai mult decât scriitorii, să mediteze la această interdicție înainte chiar de a începe să gândească!

*

Înveți mai multe într-o noapte albă decât într-un an întreg de somn. Altfel spus, o ciomăgeală e mult mai instructivă decât siesta.

*

Durerile de urechi de care suferea Swift se află, în parte, la originea mizantropiei lui.

Când ai ieșit din cercul de erori și iluzii înlăuntrul căruia se desfășoară faptele, îți este aproape imposibil să iei o poziție. E necesar un minimum de nerozie pentru orice, pentru a afirma și chiar pentru a nega.

*

Ca să întrezărești esențialul trebuie să nu practici nici o meserie. Să stai toată ziua lungit – și să gemi...

*

Tot ce mă pune în dezacord cu lumea îmi este conștiential. Foarte puțin am învățat din experiență. Decepțiile mele mi-au luat-o mereu înainte.

*

E o plăcere incontestabilă să știi că tot ce faci nu are nici o bază reală, că e totuna să săvârșești o faptă ori să n-o săvârșești. Nu-i mai puțin adevărat că în gesturile noastre cotidiene ajungem la un compromis cu Vacuitatea, adică, rând pe rând iar uneori în același